

Nowy rząd Rosji: Kreml szykuje się na długą wojnę

Maria Domańska, Iwona Wiśniewska, Piotr Żochowski

W dniach 10–12 maja, po zaprzysiężeniu na kolejną kadencję prezydencką po nielegalnie przeprowadzonych „wyborach”, Władimir Putin podjął decyzję co do składu nowego rządu Rosji. Stanowisko utrzymał premier Michaił Miszustin (jego kandydaturę formalnie zatwierdziła Duma Państwowa 10 maja). 13 maja parlament zatwierdził nowy gabinet.

Zmiany w składzie rządu nie są liczne, lecz punktowo istotne. Spośród 10 wicepremierów trzy osoby są nowe (wszystkie piastowały dotychczas funkcje w rządzie), trzy otrzymały nowe kompetencje, a cztery zachowały poprzednie stanowiska i ten sam zakres kompetencji. Na 21 ministrów 6 to osoby nowe (w tym dwie pełniły dotychczas funkcję w rządzie), a 15 utrzymuje dotychczasowe posady. Ponadto ważna zmiana zaszła na stanowisku sekretarza Rady Bezpieczeństwa FR, kluczowego prezydenckiego organu doradczego (dotychczasowy minister obrony Siergiej Szojgu zastąpił długoletniego bliskiego współpracownika Putina – Nikołaja Patruszewa).

Komentarz

- **Kluczową zmianą w składzie rządu jest ta na stanowisku ministra obrony.** Wyznaczenie przez Putina na ten urząd **Andrieja Biełousowa**, dotychczasowego wicepremiera odpowiedzialnego za kształtowanie głównych kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego kraju wskazuje, że Kreml zdecydował się na konsekwentne kontynuowanie przestawiania gospodarki na tory wojenne. Nowy minister został obarczony zadaniem uporządkowania kwestii związanych z mobilizacją zasobów kontrolowanych przez państwo w celu zapewnienia środków na zaspokojenie potrzeb finansowych i materiałowych rosyjskiej armii. Nominacja Biełousowa, przy zachowaniu (przynajmniej na razie) stanowiska przez szefa Sztabu Generalnego generała Walerija Gierasimowa, sygnalizuje, że to on, a nie szef resortu, będzie ponosił główną odpowiedzialność za przebieg działań zbrojnych w wojnie z Ukrainą.
- **Mianowanie Siergieja Szojgu sekretarzem Rady Bezpieczeństwa FR (RB)** świadczy o utrzymaniu przez niego wpływu na kreowanie polityki wojskowej Rosji mimo braku sukcesów wojskowych na Ukrainie. Taką decyzję Putina należy tłumaczyć zwieraniem szeregów w obliczu priorytetowego zadania, jakim jest osiągnięcie celów militarnych. Dodatkowo Szojgu otrzymał stanowisko zastępcy szefa Komisji Wojskowo-Przemysłowej odpowiedzialnej za nadzór nad realizacją zadań kompleksu przemysłowo-obronnego. Co ważniejsze, stanie też na czele Federalnej Służby Współpracy Wojskowo-Technicznej. Będzie on miał zatem bezpośredni wpływ na pozyskiwanie m.in. amunicji z zagranicy i na proceder omijania sankcji zakazujących dostarczania Rosji technologii i

towarów wykorzystywanych przez przemysł zbrojeniowy.

- Niejasne są przyczyny **dymisji Nikołaja Patruszewa**, dotychczasowego sekretarza RB i zaufanego człowieka Putina, uważanego za de facto drugą osobę w państwie. Nie wiadomo również, jakie prezydent ma wobec niego plany. Biorąc pod uwagę jego wcześniejszą pozycję w systemie władzy (Patruszew m.in. koordynował pracę resortów siłowych, miał duży wpływ na kreowanie ideologicznych, silnie antyzachodnich podstaw putinowskiego modelu rządów), każde inne stanowisko będzie dla niego degradacją.
- **Blok ekonomiczny rządu** dotknęły niewielkie zmiany kadrowe, jednocześnie dość istotnie zmienił się podział obowiązków pomiędzy dotychczasowymi jego przedstawicielami. Największy awans spotkał wicepremiera **Denisa Manturowa**, mianowanego na pierwszego wicepremiera. Będzie on odpowiadał za politykę przemysłową, w tym sektor zbrojeniowy i państwowe zamówienia zbrojeniowe oraz państwowe wsparcie budowy samowystarczalności technologicznej kraju. Awans wskazuje na kluczowe znaczenie tych obszarów podczas piątej kadencji Putina, która będzie skoncentrowana na kontynuacji wojny.
- Kompetencje w zakresie kontroli nad polityką gospodarczą państwa przejął wicepremier nadzorujący sektor energetyczny **Aleksandr Nowak**. Świadczy to o docenieniu przez prezydenta jego dotychczasowych działań dotyczących przewyższania negatywnych konsekwencji sankcji w sektorze energetycznym. Przekazanie na szczebel wicepremiera (awans Witalija Sawieljewa) kompetencji związanych z międzynarodowymi korytarzami transportowymi ma służyć natomiast dynamizacji ich rozwoju, przede wszystkim tych prowadzących w kierunku wschodnim i południowym. Są one szczególnie istotne dla utrzymania eksportu rosyjskich surowców i zapewnienia dochodów budżetowych.
- Na stanowisko wicepremiera awansował także **Dmitrij Patruszew** (syn dotychczasowego sekretarza Rady Bezpieczeństwa). Będzie on odpowiedzialny za politykę rolną oraz ekologię, w tym nadzór nad zasobami naturalnymi. Stanowisko ministra rolnictwa, które dotychczas on zajmował, przejmie **Oksana Łut** (pierwsza wiceminister w poprzednim rządzie).
- Nielicznymi nowymi twarzami w gabinecie są przede wszystkim dotychczasowi gubernatorzy (cztery osoby z sześciorga nowych ministrów). Ministrem energetyki został **Siergiej Cywilow** (dotychczasowy gubernator obwodu kemerowskiego). Zwolniony przez Manturowa urząd ministra przemysłu i handlu obejmie natomiast **Anton Alichanow** (dotychczasowy gubernator obwodu królewieckiego), który wcześniej pracował jako dyrektor w tym resorcie. Stanowiska ministerialne uzyskali również gubernatorzy: obwodu kurskiego **Roman Starowojt** (transport) i Kraju Chabarowskiego **Michaił Diegtiariow** (sport) – obydwaj absolwenci prezydenckiej „szkoły gubernatorskiej”. Nie należy interpretować tego faktu jako oznakę zwiększenia roli elit regionalnych w rosyjskim życiu politycznym. Awansowani byli dobrze oceniani, wszyscy byli objęci zachodnimi sankcjami.
- W obliczu poważnych zmian warunków gospodarczych, z którymi mierzy się Rosja, i rosnących wyzwań niewielkie roszady w rządzie świadczą o braku nowych pomysłów Kremla na politykę państwa. Wynika to z przyjętego przez Putina (i zaakceptowanego

przez resztę elity rządzącej) priorytetu, jakim jest kontynuowanie wojny (w bliżej nieznanym, zapewne co najmniej kilkuletnim, horyzoncie czasowym). Zadaniem nowego gabinetu będzie tym samym utrzymanie dotychczasowej polityki gospodarczej państwa, skupiającej się na mobilizacji na potrzeby wojny, w tym pełnej koncentracji na zaspokojeniu finansowania potrzeb armii. Gospodarka została uznana za kluczowy czynnik zwycięstwa w długiej wojnie na wyniszczenie. Należy się spodziewać, że – w zależności od przebiegu działań zbrojnych i skuteczności sankcji – coraz większe zasoby mogą być przeznaczane na potrzeby kontynuacji agresji, co będzie wymagało coraz większej kreatywności rządu. Efektem utrzymania dotychczasowego kursu ekonomicznego będzie postępująca degradacja technologiczna Rosji, zwłaszcza w sektorze cywilnym.

- Jednocześnie Putin stara się podnieść efektywność pracy rządu i nadzoru nad gospodarką. Prawdopodobnie ma temu służyć dymisja Biełousowa ze stanowiska pierwszego wicepremiera. Jest on zwolennikiem zwiększania obecności państwa w gospodarce, nacjonalizacji aktywów i wzrostu obciążeń finansowych nakładanych na prywatny biznes, krytykował też politykę banku centralnego. Tym samym jego poglądy kontrastowały z wizją technokratów odpowiedzialnych za kwestie ekonomiczne w rządzie, przede wszystkim ministra finansów Antona Siłuanowa czy prezeski banku centralnego Elwiry Nabiulliny (oboje pozostali na swoich stanowiskach). Technokraci walczyli o większą swobodę działania, mając świadomość, że to głównie dzięki wykorzystaniu zasad wolnego rynku w cywilnym sektorze gospodarki powiodła się ekonomiczna adaptacja Rosji do zmasowanych zachodnich sankcji.
- Roszady w rządzie demonstrują umocnienie pozycji w putinowskiej elicie jej głównych grup interesów. Przede wszystkim dotyczy to Siergieja Czemezowa, szefa państwowej korporacji zbrojeniowej Rostech (głównego beneficjenta wojny, kontrolującego ok. 80% produkcji sektora zbrojeniowego), którego interesy w rządzie reprezentuje Manturow. Awans na wicepremiera Dmitrija Patruszewa i poszerzenie jego kompetencji o kontrolę nad zasobami naturalnymi kraju częściowo równoważy osłabienie pozycji rodziny Nikołaja Patruszewa (byłego sekretarza Rady Bezpieczeństwa) spowodowane jego dymisją. Ponadto nominacja Patruszewa juniora może także świadczyć o stopniowym przejmowaniu władzy w państwie przez kolejne pokolenie osób z bliskiego otoczenia Putina. Szefem Federalnej Izby Obrachunkowej został bowiem syn jego przyjaciela Jurija Kowalczuka (nazywanego bankierem Putina), który dotychczas nie miał żadnego formalnego stanowiska we władzach. Wejście do rządu Cywilowa może natomiast wskazywać na wzmocnienie powiązanego z prezydentem Giennadija Timczenki, którego jest partnerem biznesowym.

Aneks 1. Zmiany w rządzie premiera Michaiła Miszustina

stanowisko	osoba dotychczas piastująca stanowisko	osoba nowo mianowana	dotychczasowe stanowisko osoby mianowanej
I wicepremier ds. gospodarczych	Andriej Biełousow	Denis Manturow (polityka przemysłowa, w tym sektor obrony i nowe technologie)	wicepremier ds. przemysłu, w tym sektor obrony i substytucja importu
wicepremier ds. energetyki	Aleksandr Nowak	Aleksandr Nowak (sektor energetyczny, polityka gospodarcza)	bez zmian, poszerzenie kompetencji o politykę gospodarczą, w tym antysankcyjną
wicepremier ds. polityki społecznej	Tatiana Golikowa	Tatiana Golikowa	bez zmian, częściowa zmiana kompetencji
wicepremier ds. kompleksu rolno- spożywczego i środo- wiska	Wiktorija Abramczenko	Dmitrij Patruszew	minister rolnictwa
wicepremier ds. transportu, infrastruktury, budownictwa i polityki regionalnej	Marat Chusnułlin	Marat Chusnułlin (budownictwo i polityka regionalna) Witalij Sawiełjew (transport, zwłaszcza ko- rytarze międzynarodowe)	bez zmian, ograniczenie kompetencji minister transportu
wicepremier ds. nauki i technologii	Dmitrij Czernyszczenko	Dmitrij Czernyszczenko	bez zmian, częściowa zmiana kompetencji
wicepremier – szef aparatu rządu	Dmitrij Grigorienko	Dmitrij Grigorienko (polityka antymonopolo- wa i technologie cyfrowe)	bez zmian, poszerzenie kompetencji
minister obrony	Siergiej Szojgu	Andriej Biełousow	I wicepremier ds. gospodarczych
minister energetyki	Nikołaj Szulginow	Siergiej Cywilow	gubernator obw. kamierowskiego
minister przemysłu i handlu	Denis Manturow	Anton Alichanow	gubernator obw. królewieckiego
minister rolnictwa	Dmitrij Patruszew	Oksana Łut	I wiceminister rolnictwa
minister transportu	Witalij Sawiełjew	Roman Starowojt	gubernator obw. kurskiego
minister sportu	Oleg Motycyn	Michail Diegtiarow	gubernator Kraju Chabarowskiego

Pozostali na stanowiskach także wicepremierzy Aleksiej Owierczuk (współpraca wielostronna) i Jurij Trutniew (Daleki Wschód) oraz ministrowie: Siergiej Ławrow (MSZ), Władimir Kołokolcew (MSW), Aleksandr Kurienkow (sytuacje nadzwyczajne), Konstantin Czujczenko (sprawiedliwość), Anton Siłuanow (finanse), Maksim Rieszetnikow (rozwój gospodarczy), Aleksandr Kozłow (zasoby naturalne), Maksut Szadajew (łączność i cyfryzacja), Irek Fajzullin (budownictwo), Anton Kotiakow (praca i polityka społeczna), Michaił Muraszko (zdrowie), Olga Lubimowa (kultura), Siergiej Krawcow (oświata), Walerij Falkow (nauka i szkolnictwo wyższe), Aleksiej Czekunow (Daleki Wschód).

Aneks 2. Biogramy wybranych nowo mianowanych członków rządu

Minister obrony Andriej Biełousow (ur. 1959); ekonomista (dr hab.). Były wiceminister rozwoju gospodarczego (2006–2008), w latach 2006–2012 w aparacie rządu Putina, minister rozwoju gospodarczego (2012–2013). Były doradca Putina ds. gospodarczych (2013–2020). Były szef rady dyrektorów państwowego koncernu naftowego Rosnieft (2015–2020). Był członkiem Komisji Wojskowo-Przemysłowej (2014–2020). Od 2020 r. pełnił funkcję pierwszego wicepremiera odpowiedzialnego za kształtowanie głównych kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego kraju i politykę finansowo-gospodarczą. Znajduje się na zachodnich listach sankcyjnych (poza UE) od 2022 r.

Minister przemysłu i handlu Anton Alichanow (ur. 1986); prawnik. Były doradca w Ministerstwie Sprawiedliwości (2010–2012). Były zastępca dyrektora/dyrektor departamentu państwowej regulacji handlu zagranicznego w Ministerstwie Przemysłu i Handlu FR (2013–2015, pod ministrem Denisem Manturowem). Od 2015 r. wicepremier rządu obwodu królewieckiego, od 2016 r. jego premier, a następnie p.o. gubernator i gubernator (od 2017 r., najmłodszy w historii FR). Członek prezydium Rady Państwa FR. Na zachodnich listach sankcyjnych od 2022 r. Cieszy się nieformalnym poparciem państwowej korporacji Rostech i jej dyrektora generalnego Siergieja Czemezowa.

Minister energetyki Siergiej Cywilow (ur. 1961); były wojskowy. W latach 1978–1994 w Marynarce Wojennej ZSRR/FR. Współzałożyciel firmy Lenexpoinvest wraz z Wiktorem Chmarinem, kolegą Putina. Od 2014 r. (do 2018 r.) dyrektor generalny spółki węglowej Kolmar (jej aktywa zlokalizowane są w Jakucji) i właściciel 70% jej udziałów (pozostałe 30% należy do oligarchy Giennadija Timczenki). Od 2018 r. zastępca gubernatora, a następnie gubernator obwodu kemerowskiego. Członek prezydium Rady Państwa FR, przewodniczący komisji ds. energii. Na zachodnich listach sankcyjnych od 2022 r. Spowinowacony z Putinem. Żona Anna formalnie przejęła udziały w spółce Kolmar, jest też prezesem utworzonej z inicjatywy Putina państwowej fundacji Obrońcy Ojczyzny (pomoc weteranom inwazji na Ukrainę).

Minister transportu Roman Starowojt (ur. 1972); inżynier. Były zastępca dyrektora w departamencie Ministerstwa Przemysłu i Infrastruktury (2010–2012). Były szef Federalnej Agencji Drogowej (Rosawtodor, 2012–2018). W październiku 2018 r. pełnił funkcję wiceministra transportu FR. Od 2018 r. p.o. gubernator, a od 2019 r. gubernator obwodu kurskiego (po inwazji na Ukrainę obwód był objęty bezpośrednimi działaniami zbrojnymi). Członek prezydium Rady Państwa FR. Absolwent tzw. szkoły gubernatorów RANEPa przy Prezydencie FR. Na zachodnich listach sankcyjnych (poza UE) od 2022 r. W styczniu 2023 r. (pół roku przed buntem Jewgienija Prigożyna) przeszedł tygodniowy kurs w obozie szkoleniowym Grupy Wagnera.

Minister sportu Michaił Diegtiariow (ur. 1981); były sportowiec (utytułowany szermierz). Działacz Liberalno-Demokratycznej Partii Rosji (LDPR, od 2005 r.). Były deputowany do parlamentu obwodu samarskiego (2007–2011). Były deputowany do Dumy Państwowej FR (frakcja LDPR, 2011–2020, od 2016 r. przewodniczący komisji ds. kultury fizycznej, sportu, turystyki i spraw młodzieży). Od 2020 r. p.o. gubernator, a od 2021 r. gubernator Kraju Chabarowskiego (w miejsce aresztowanego Siergieja Furgała). Członek Rady Państwa FR. Absolwent tzw. szkoły gubernatorów RANEPa przy Prezydencie FR. Obiekt śledztwa Fundacji Walki z Korupcją Aleksieja Nawalnego (2020 r.). Na zachodnich listach sankcyjnych od 2014/2022 r.

Minister rolnictwa Oksana Łut (ur. 1979); finansistka. W latach 2001–2018 pracowała w sektorze bankowym, m.in. banku WTB, a od 2010 r. w Rosselchozbanku, którego prezesem był Dmitrij Patruszew. Z Rosselchozbanku przeszła za Patruszewem do Ministerstwa Rolnictwa. Od 2018 r. wiceminister rolnictwa (od grudnia 2021 r. pierwsza wiceminister). Wraz z Patruszewem zamieszana w liczne afery korupcyjne w kompleksie rolno-przemysłowym. Dotychczas nieobjęta zachodnimi sankcjami.